

SZEKELY-UDVARHELY

1848-AS FUGGETLENSÉGI POLITIKAI SZÉKELY UJSÁG

Megjelen hetenként kétszer: csütörtökön és vasárnap.
Előfizetési ára helyben házhoz hordva, vagy vidékre postán
küldve: egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér.
Külföldre egész évre 12 K. — M. kir. postatakarékpénztári csekk-
és kliring 10,489. sz. — — — Helyközi telefon 15. sz.
Mindenféle díjak Székelyudvarhelyt előre fizetendők.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
BETEGH PÁL
LAPTULAJDÓSNOS.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Székelyudvarhely, Kossuth-utca
31. szám, hova az előfizetések, kéziratok és hirdetések küldendők.
Kéziratokat vissza nem adunk. — Hivatalos hirdetések 100 szóig
szavankint 6, azon felül 4 fillér, magán hirdetések négyzet cm
8 fillér, többszöri közlésnél 6 fillér. — Nyílt-tér sora 1 korona

A munkapártiak hihetetlen vaksága.

Irtá: *Kossuth Ferenc.*

Tisza, Lukács és a munkapárt rutul visszaélnek azzal, hogy most övék a többség. A végletekig ki akarják ezt használni arra, hogy a többségi akaratnak feltétlen és zsarnoki érvényesülését biztosítsák, nemcsak a maguk, hanem a mindenkori többség számára is. Teljesen szem elől tévesztik azt, hogy Magyarországon, annál a helyzetnél fogva, amelyben az ország van, nem szabad az alkotmányos és békés ellentállást lehetetlenné tenni.

Az, akiben a legkisebb hazafiság van, nem feledkezhetik meg arról, hogy az ország védtelenül alá van vetve oly felsőbb akaratnak, mely erejét főképen idegen forrásból meríti és amely a lefolyt négyszáz év alatt a legtöbb esetben ellenséges indulattal volt a magyar nemzet iránt, amiért jogaihoz szívesen ragaszkodott és ha a jogokat sértették, amíg bírta, védelmezte.

Lehetetlen feltételezni, hogy az a nagy tábor, amelyben sok jeles elméjű férfiú is van, csupa rövidlátó s a történelem tanulságai iránt érzéketlen elemekből álljon és ne tudná megérteni, hogy a magyar haza ellen elkövetett bűn az, ha az alkotmányos ellentállást lehetetlenné teszik a képviselőházban. Elemi igazság az, hogy ennek csak két következménye lehet. Az egyik, hogy ha van a nemzetben életerő, akkor forradalomszerű hangulat fog elterjedni az országban és fokozatosan ki fog halni a nemzet lelkiületéből a dinasztikus érzés. A másik pedig, ha nincs a nemzetben életerő és ez esetben megadja magát és keresztülgázol rajta a végzet jaggreszat szekere.

E két vagylagossághoz, mely a nemzet sorsára döntő hatással bír, csatlakozik még az a hatás is, amelyet az alkotmányos ellentállás lehetetlenné tétele azokra a körökre gyakorol, amelyek a nemzettől csak követelni tudnak, de a nemzetnek adni soha! E körök követelése az ellenállás hiánya miatt féktelenné válnak s oly mérveket öltenek, amelyek lehetetlen, hogy meg ne döbbenjenek még azokat is, kiknek elve az, hogy a felülről jövő követelések előtt térde-fejet kell hajtani.

Ennek világos jeleit látjuk máris a hadügyi kormány határt nem ismerő követeléseiben

Nem volt elég, hogy a többségi elv nevében tömegesen kidobálták és kitiltották az ellenzék nagy részét a képviselőházból, mintha lehetne oly elnök, oly többség, oly bizottság, amely az országnak jelentékeny részét önkényszerűleg és zsarnoki akaratral megfoszthatná attól, hogy a képviselőházban képviselve legyen, — most már törvényt akarnak alkotni avégből, hogy

ezen túl legyen egy képviselő-kidobó szerv is.

Végzetszerűleg meg sem mozdulhat a munkapárt anélkül, hogy törvénysértést ne követne el. Ime, most is törvényt akar hozni a képviselőházi őrség felállítására s e törvényt az 1848. évi IV-ik törvénycikk folyamánának akarja feltüntetni, de ugyanakkor megsérti ugyancsak ezt az 1848. IV-ik törvénycikket nemcsak azért, mert ez nem vonatkozott a képviselőkre, hanem csak a hallgatóságra, de azért is, mert e törvény 10-ik szakasza elrendeli, hogy „a tanácskozásban szükséges csend és rend, a hallgatók teljes hallgatagságban tartása iránt mindenik tábla szabályokat alkot”. A képviselőházi őrségre vonatkozó javaslat, ezzel ellentétben, törvényjavaslat alakjában nyújtott be, melyhez tehát a főrendiháznak és a király szentesítésének is hozzá kell járulnia. A benyújtott javaslat alapjául odaállított 48-as törvényt tehát megsértik, mert nem „mindenik tábla” fogja szabályait önállóan megalkotni, hanem a képviselő-kidobó eszköz megalkotásához a főrendiház és a király is hozzá fog járulni.

E javaslattal ismét a király személyét rántják bele oly intézmény megteremtésébe, amelynek csak akkor lesz alkalma ténykedésre, mikor jog- és törvénysértést követnek el.

Mikor Tisza még nem tiporta lábba a jogrendet s a tömeges megfenyítés közepette magát Justh Gyulát is a Ház megkövetésére ítélték, a leghevesebb ellentállás e képviselője engedelmeskedett s a Ház megkövette.

Elképzelhetetlen az a vakság, a mely nem látja, hogy az önkénynek minden egyes cselekedete csak megnehezíti a béke helyreállítását, mert a kisebbség nem ismerheti el törvényeknek azokat az alkotásokat, amelyeket egy teljesen megcsonkított parlament hozott létre.

Jelenleg a képviselőháznak egész hetedrésze ki van tiltva és több, mint negyedrésze rendőri válogatással juthatna csak be abba az országházba, amely a kerkhatalom kaszarnyájává tétetett és így nem alkalmas a szabad akaratral való törvényalkotásra.

Ha e tényeket a legkisebb higgadsággal gondolja végig bármelyik munkapárti képviselő, akit a szenvedély teljesen meg nem vakított, mind be fogja látni, hogy e tények lehetetlen állapotot teremtettek.

És most egy ilyen lehetetlen állapotban levő ország számíthat-e arra, hogy az európai koncertben, az ágyuk dörgése közepette is meghallhassák a szavát?

A balkáni háború két irányban bizonyítja be a szellemi rugók mindenható erejét: az egyik irány a balkáni nemzetek lelkesedéséből fakadó ellenálhatatlan vitézség, mely győzelemről győzelemre vezet az eddig semmibe

sem vett és a szellemi rugók által nagyon is jelentékeny hatalmakká tett kis államokat; a másik irány a kevéssel ezelőtt félelmetesnek hitt török haderő letörése, melyből az ifjutörök-forradalom kiverte a régi szellemet és nem volt vagy ideje, vagy képessége arra, hogy a kioltott szellemet ujjal helyettesítse.

E tapasztalatok nyomtalanul vonulnak el a mi hatalmasaink fejei felett. Nálunk minden igyekezet arra irányul, hogy a szellemet kiöljék a nemzetből és kaszarnyává lett képviselőházunkból, hol törvényhozni most már csak erőszakkal és törvénysértéssel lehet: quem Deus perdere vult, dementat!

A székelypuccs 1877-ben

Irtá: *lengyelfalvi Orban Ottó báró.*

Oroszország és Törökország között 1877-ben kitört a háború. A harcér színhelye Plevna volt. Angolország nem akart a töröknek nyilvános szövetségese lenni. E helyett Oroszország bukását kézalatt akarta elősegíteni.

Tehát Magyarországon keresett magának szövetségeseket, akikkel az Angliában készített tervet keresztül hajtassa.

A harcérén a szerencse a török fegyvernek kedvezett. Plevnánál az orosz hadsereget a törökök teljesen körülfarták. Ha a muszka hadsereg Oroszországból segédesapatokat nem kap, kénytelen lett volna a fegyvert lerakni és a háború a törökök teljes győzelmével végződött volna.

Angliának ilyen körülmények között az volt a terve, hogy a muszka segédesapatok szállítását megakadályozza.

Evégből a kászoni székely havasokkal szomszédos oláhországi havasok tövében elvonuló, Oroszországot Oláhországgal összekötő vasuti vonalon és a vasuti vonal mellett párhuzamosan elvonuló kőuton, amelyeket a havasok tövében hatalmas folyóvizen levő vasuti és kőuti két hidat kellett volna az orosz segédesapatok oda érkezése előtt egy nappal felrobbantani. Így azokon a közlekedés helyreállítása, a legnagyobb erőfeszítés mellett is megtartott volna 10—12 napot.

A segédesapatok ezalatt az idő alatt nem tudtak volna a folyón átkelni.

Plevnához a bekerített orosz hadseregnek segítségére nem mehetett volna s akkor a körükerített orosz hadsereg a fegyvert lerakta volna, akkor Törökország pedig Oroszországfelett fényes győzedelmet vívott volna ki.

A terv keresztülvitelére egy 4—600 főből álló önkéntes seregre lett volna szükség, azokból 50 lovas előőrs-csapatnak, melynek kémszemlét kellett volna teljesíteni. A csapatoknak egy meghatározott napon a kászoni székely havasokon kellett volna összegyűlni és onnan a megbizatást teljesíteni.

A terv végrehajtásával én és már néhai boldogult Ugron Gábor voltunk megbizva. E megbizatást azért is elvállaltuk, mert úgy véltük, hogy ha működésünk sikerrel végző-

dik, akkor 1848-ért a muszkának a kölesönt hazánk, alkotmányunk és nemzetünk letiprásáért fényesen visszaadjuk.

A veszélyes vállalkozáshoz szükséges anyagi támogatás Angliából jött.

A magyarországi intéző bizottság a feladathoz szükséges fegyvereket, puskákat, kardokat, revolvereket, töltényeket Bécsben, az Arzenálból vásárolta be s azokat Eszéken keresztül részben nekem küldötte Lengyelfalvára.

Akkor Udvarhelynek vasuti közlekedése még nem volt. Héjjasfalva volt az utolsó vasuti állomás. A fegyverküldemények nem voltak névre címezve, hanem a feladó-levéiben számokkal voltak megjelölve.

A küldeménynek többi részét Brassón át Sepsiszentgyörgyre küldötték, néhai Gróf Mikes Benedek akkori Szőcs nevű gazdasztjének. (Folyt. köv.)

Az idők jeleinek intése.

Irta: Ürmösi József homoródszentpáli unitárius lelkész. (3. folyt és vége.)

Az idők jeleinek emez intését megértve kezdettünk munkához itt, e kicsiny faluban és ennek szomszédos községeiben.

Az idők jeleinek intésére tettem e szöveget Isten igéjének hirdetésével párhuzamosan, a haladás — az egyesült munkára való buzdítás helyévé.

Sokan — talán mert nem értették meg az idők jeleinek intését — kárhoztatták, helytelenítették munkámat eljárásomat, hogy Krisztus maga nem állott a mindennapi kenyér küzdelmeihez, sőt azt mondotta: Isten országa nem ételben és italban áll. Ez igaz. De ezt a zsidó szertartások ok nélküli sok bőjtöléseire mondotta, de e mellett ő maga tanította tanítványait így imádkozni: A mi mindennapi kenyerünket add meg nekünk ma.

Igen, odaálltam a mindennapi kenyér harcába. Imádkoztam és dolgoztam. Isten, a szerető atya, megsegített.

Nemcsak papja, hanem apostola kívántam lenni népemnek. Éreztem a közpáldaszó fontosságát: „a kié a föld, azé a haza“, de azt is átláttam, hogy a kinek földje van, ha azt akarja, hogy annak jövedelméből megéljen, az meg kell tanulja annak szakszerű művelését úgy, a mint azt a haladás eszközeivel művelik. Mert ellenkezőleg lehet valakinek földje, de mivel nem tudja jövedelmezővé tenni, nem ez az ő hazája, hanem elmegy más hazát keresni.

Igaz, fájdalmasan érintett sokszor az alaptalan gyanúsítás, jó szándékaimnak félremagyarázása, de elgondoltam, mi az én szenvedésem azé a nagy Názáretiéhez képest, kinek igénytelen szolgálja vagyok Isten kegyelméből. Méltatlan hirdetője volnék az ő fenséges eszméinek, ha nem azt tartanám: Bocsáss meg az ellened vétőknek.

És most kedves afiai, lélekben testvéreim a Jézus által, kiket itt e hajlékban üdvözölhetek, ne gondoljátok, hogy mi önmagunk dicsértetése végett hívtunk meg ez egyszerű községbe; nem, hanem azért, hogy értsétek meg és vigyétek el az idők jeleinek intését, munkáljatok az evangéliumi haladás szellemében egyesült erővel!

„Te meg székely nép, büszke ősi vérem,
Edzett karokkal munkát erre most,
Imádkozál hiven s dolgozzál serényen,
Ha renyhe léssz — az Isten elhagyott.
Te légy a jóknak java, eleje:
Sasként tekints magyar rónákra le.“

Amen.

OLVASSUK és terjesztük szívesen mindenütt a függőlenségi lapokat! Ezek védik jogainkat, küzdenek a hazáért.

Désy Zoltán — a négy millióról.

Gróf Károlyi Mihály és Désy Zoltán beszédet mondtak Gödöllőn vasárnap abból az alkalomból, hogy ott beszámolót tartott Hédeváry Lehel Kossuth párti képviselő. Gróf Károlyi Mihály Lukács miniszterelnök nyilatkozatára válaszolva, azt fejtegette, hogy igenis, akármilyen választójogot is hozna Lukács és Tisza, azt az ellenzék nem fogadja el, mert a jogkiterjesztés nem ér semmit, a míg az erőszak uralma megmarad.

Désy Zoltán igen heves beszédet mondott Lukács László ellen, majd egy közbeszólásra így nyilatkozott:

— Azt kérde a barátom, hol a négy millió. Ott van, ahol volt. Állítom és nagyon szívesen leszek, ha független bíróság előtt bizonyíthatom azt a tényt, hogy az ország kormánya, melyre a vagyoni érdekek megvédése volt bízva, ezeket a vagyoni érdekeket úgy őrizte, hogy azokkal munkapárti képviselőket választatott. Utálatos a parlamenti abszolutizmus minden egyében kívül azért is, mert egy abszolút uralkodó saját vagyonával, saját vagyoni erejével igyekszik legigazni egy országot.

Ez az undok rendszer ellopja az ország vagyonát és ezzel a vagyonnal akarja a polgárokat jogaiktól megfosztani. Államférfiak között példátlan, hogy a miniszterelnöki székben üljön valaki, a kiről ebben az országban egyetlen ember sincs, a ki ne hinné, hogy mindenre képes. Most már beszélhetünk erről a kérdésről. Egyetlen ember nem akadt a munkapártban, a kivel erről beszéltem, a ki a tények valóságát vonta kétségbe, csak egy dologban volt kétségük, hogy tudom-e bizonyítani. Ez az én feladatom. A tények igazak, tudom és fogom bizonyítani.

Színes képek.

Dolgozik a főispán.

Megjött végre a főispán is, — bezárkózott irodájába s dolgozik. Ezt írja Rip a Székely Ellenzékben s így folytatja: Ha dolgozik, akkor marad — gondolják. Nem, a főispán *ezuttal* azért dolgozik, hogy mielőbb elmelessen...

Legutolsó terminus

Ez is a Haller gróf főispáni szerepléséről szól. Lemondott. Homoródhevízi birtokára utazott. Marosvásárhelytől e hó 12-én és Marostordavármegyétől e hó 13-án a közigazgatási bizottsági üléseken, diszkrecionárius jogkörének e szélsőségeiben csapongott helyein — bucsuzik el. No, nem egészen bizonyos. Mert hát nála az ilyesmi — az unos-untalan hangoztatott — egészségi állapotától függ. Most az egyszer azonban — talán — ez lesz az utolsó terminus. Elvégre írásban is elbucsuzhatik. Szívesen felolvassa helyette az érzékeny, zokogó frázisokat — Dr Köllő alispán és Dr Bernády polgármester... Tessék csak elküldeni. Ez nem árt meg az egészségének.

— **120 forint: 159.800 korona.** Frits Tamás szászrégeni lakos ezelőtt 130 esztendővel jótékony célra elhelyezett 120 forintot. A pénz kamatos kamataival ma 159.800 koronát tesz ki. Köllő alispán most jelenti a belügyminiszternek, hogy ez összegből Szászrégenben egy agg- és gyermekmenházat építettek 130.000 korona költséggel. A fennmaradt 20.000 koronát tovább gyümölcsöztetik. Mi lesz ebből újabb 100 év múlva? Így a szászok!

A falu betegei.

Nincs siralmasabb látvány, mint mikor a faluból a városba vezető hepe-hupás uton találkozunk egy-egy dőcögő szekérrel, amelyről dunyhák közül egy-egy sápadt, fájdalomtól eltorzított arc mered felénk. Ez a falusi beteg, akit hoznak be a városba, mert a magyar falvak tulnyomó nagy részében nincs sem orvos, sem patika. A falu számtalan baja között bizony nem utolsó közzé tartozik a mostoha közegészségügy is.

Igaz ugyan, hogy a faluról úgy szoktunk beszélni, mint az egészség forrásáról. Van is benne valami. A falusi embernek foglalkozása s életmódja, különösen azóta, amióta a fogyasztási szövetkezetek nagy mértékben javítottak a falusi ember táplálkozási viszonyain, határozottan egészségesebb, mint a városi emberé. De csak általánosságban van ez így, a részletek bizony nagyon sok elszomorító dolgot mutatnak fel. A városi embernek lépten-nyomon prédikálnak a higiéniáról, de azzal, hogy a falusi ember higiénikusan éljen, édes-keveset törődnek. Tekintsünk csak be egy falusi udvarára. A kut közvetlen ott van a trágyagödör mellett úgy, hogy a falvak népe csak akkor iszik egészséges italt, ha ásványvizet hozat magának. Pedig milyen könnyű dolog volna rákényszeríteni a községeket arra, hogy az egészségügy követelményeinek megfelelő helyen és módon építsék meg a kutakat, azt fedjék be, hogy a bele hulló szemét meg ne fertőzze. Ez tisztán a nevelés kérdése. Épp így nevelni kellene a falvak népét arra is, hogy a házaira ablak helyett ne apró iyukakat furasson, hanem építtessen becsületes ablakokat. Ismételjük, ez tisztán csak a nevelés kérdése, de vajjon ki nevelje erre a falu népét? A papnak és tanítónak ezer más gondja van, a higiéniára az orvosnak kellene nevelnie a községek lakóit, de hát nálunk vannak olyan vidékek, ahol napi járóföldre orvost találni nem lehet.

Csak a közelmúltban olvastuk, hogy Biharvarmegyében egész járás van orvos nélkül. A körorvosi állások egyrésze ország-szerte betöltetlen, mert az orvosok a megélhetési viszonyok mostasága miatt kénytelenek bemenekülni a városba, ahol még csak akad egy kis honorárium, akad beteg, aki megfizeti az orvosnak a vele való bajlódásnak tisztességes ellenértékét.

A községi és körorvosnak legtöbb helyen nem nagyobb a fizetése, mint egy valmirevaló parádés kocsisnak. Ráadásul ezért a csekély fizetésért körzetének szegény betegeit ingyen tartozik gyógykezelné. Csoda-e tehát, ha ilyen körülmények között akárhány vármegyére akadunk az országban, amelyikben 8—10 községnek nincs orvosa? Ez az oka aztán annak, hogy ha ragályos beteg-ég üt ki a falvakban, jobban megtizedeli az embereket, mint akármelyik egészségtelen városban. Vannak részei az országnak, ahol a gyermekhalandóság nagyobb, mint magában pl. a fő- és székvárosban. Ez sem bizonyít más egyebet, minthogy a falvak közegészségügye nagyon is el van hanyagolva.

Arról meg ne is beszéljünk, hogy hány faluban van kórház. Még azokban a községekben is, amelyek egy-két orvossal eldicsekedhetnek, a kórház fogalma ismeretlen. Vannak viszont olyan községek, ahol van kórház, de mentsen meg az Isten mindenkit attól, hogy valaha ebbe a kórházba kerüljön.

Korántsem irigyeljük a városi kórházakra fordított milliókat, mert tudjuk nagyon jól, hogy a millióik dacára mégis kevés kórházunk van még városokban is. Színháza, mulatóhelye minden városnak van, de a modern kor követelményeinek megfelelő kórház, csak is kivételes városoknak képezheti büszkeségét. A falvakban pedig — mondjuk ki —

teljeen ismeretlen fogalom. Szabad-e ezt sokáig tűrni? Szabad-e megengednünk, hogy a falusi közegészségügy ezentúl is olyannyira elhanyagolt maradjon? Vajon nem nemzeti kötelesség-e a falvak olyannyira értékes emberanyagát jövőre fokozottabb mértékben megóvni a pusztulástól?

Hogy mi módon lehet gyökeresen orvosolni a falvak elhanyagolt közegészségügyét, azon törjek a fejüket azok, akik erre illetékesek. Nekünk mindössze az a kötelességünk, hogy rávilágítsunk a mostani tülön-tul mostoha helyzetre. Jöhet olyan idő még, amikor a falvak népe a mostaninál is becsebb lesz, ki kell tehát ragadnunk a falvakat az elmaradottságból s megadni nekik is mindazt, ami a városi népnek a humanizmus jel-szava alatt jutott

HIREK.

— **A király** hétfőn d. u. 5 órakor Budapestre érkezett. A tervezett tüntetés ellen-súlyozására nagy foku fegyveres kirendeltséget mozgósítottak. Azonban azért a hangokat teljesen elnyomni nem sikerült s az eljenzés között a kormány ellen használt erős kifejezéseket egész jól lehetett hallani.

— **A balkáni háború** a maga borzalmasságában foly. Nagy kilátás van az európai összeütközésre. A hazánkban megtartott tartalékos tiszti szemléken bizalmasan és titoktartás kötelezettsége mellett közölték, hogy legközelebb az általános mozgósítás nálunk is megtörténhetik. E figyelmeztetést — állítólag — a hadügyminiszter rendeletére tették meg.

— **Az idő** egészen téliesre változott. Napok óta hull a hó és éjszakánként erős fagyok vannak. Szóval a tél már beköszöntött. Sok helyen pedig az őszi vetést sem tudták bevégezni.

— **Városi költségvetés.** Székelyudvarhely város jövő évi költségvetési előirányzatát tegnap küldötte szét a tanács. A szükséglet a folyó évi 159,932 K 34 fillérrel szemben 242,388 K 44 fillérrel van előirányozva, A fedezet pedig a folyó évi 195 934 K 88 fillérrel szemben 177,639 K 73 fillér. Mutatkozik tehát hiány a folyó évi 55,306 K 67 f pótdóval szemben 64,748 K 71 f, aminek fedezését 62 percentes pótdó kirovásával javasolják kiegyenlíteni. A részünkről kilátásba helyezett drága városi „fő“-k — úgy látszik — ezúttal elmaradtak. Azonban a tisztviselő, segéd- és kezelőszemélyzet fizetése és lakpénze címén feltüntetett 1911. évi 60 238 K 68 f és a folyó évre is előirányzott 60,180 K összeg a jövő esztendőre 91,830 K-ra hágott fel. Tehát csupán e címen 31,650 K emelkedés van. Ez pedig a 64,748 K 71 f pótdónak majdnem a fele. Az arra érdemes tisztviselőktől senki sem sajnálhatja a tisztességes fizetést. Azonban azt joggal elvárhatja és várja is a város közönsége, hogy ha már a végsőkig fokozott áldozatkészségével ily tekintélyes fizetést biztosít az ő tisztviselőinek, akkor azok is mindnyájan egész tehetségüket, ügybuzgóságukat a város anyagi és szellemi előhaladására szenteljék...

— **Berendelt főispáni titkár.** Hegyemegi Kiss Pál főispáni titkárt a belügyminiszteriumba berendelték négy havi időre — Marosvásárhelyről. Székelyudvarhelyt ugyanis — mióta Haller gróf főispánodik Marostordában is — főispáni titkár alig volt. Leginkább akkor jött ide nagy ritkán, mikor a főispán ur ő méltóságát egy-egy közgyűlésre elkísérte. A főispáni titkári teendőket Marostordában a főispán által berendelt (!?) vármegyei jegyző fogja ellátni — négy hónapig, az állás végleges betöltéséig. Nálunk Zillmann ur van egyedül a főispáni irodában; ő a mindenes — úgy látszik — az egész méltóságos hivatalban. És

ez így megy immár egy egész esztendő óta. A főispáni titkár berendelése — írja a „Székely Ellenzék“ — Haller gróf főispán távozásától függetlenül következett be. Hát ezt ki hiszi!? Mi nem.

— **Nincs járvány.** Ellenőrizhetlen forráshól eredő hírek terjedtek el Székelyudvarhelyt a difteritisz, e veszélyes betegség járványszerű fellépéséről. Olyan is volt, aki már 17 megbetegedésről hallott és bámulatának adott kifejezést, hogy az iskolákat még sem zárták be. A vaklármá felkeltette a „Székely-Udvarhely“ érdeklődését is. Utána kérdezősködünk a dolognak és a rendőrségnél levő bejelentési könyv tanúsága szerint — a 17 megbetegedésből 1, mondva egy eset vált bizonyossá. Ez pedig Bölöny Vilmos unitárius lelkész fia. Annyi fény, hogy Sándor József, a ref. kollegium II. oszt. növendéke, Sándor András nagyjait ref. pap fia, kit e hó 2 án szállítottak be a köz-kórházba, ott vasárnapra virradólag meghalt difteritisz miatt. Azonban a legszigorubb intézkedéseket foganatosította a hatóság és remélhetőleg, több áldozata nem lesz a ragályos betegségnak. A hirtelen hűvösre fordult időjárás miatt ugyan több megbetegedés fordult elő, mint pl. mandula-gyulladás, de az még nem difteritisz — hála Istennek. Egyelőre tehát nincs járvány s erről a közönséget megnyugtathatjuk — a hatóság jóvoltából. Különbben az óvatosság nem fog ártani, mert a folyó év második felében összesen hét difteritiszes betegülés volt a hatósághoz bejelentve s egynek kivételével — az aggodó szülők öröme — mind meggyógyultak.

— **Vaddisznó-szerencse.** A sepsiszentgyörgyi „Független Székelység“ lapjáról ujságolja, hogy Dr Hinléder Fels Ákos megyei tiszti ügyészünknek mily nagy sikere volt Háromszéken. Mikor ugyanis rokonai látogatására oda érkezett, a papolci erdőn egy nap alatt két hatalmas vaddisznót terített le. Azt is megírja lapjárunk, hogy a bestiákat Kovásznára szállították, ahol sokan megbámultak.

— **Ad notam.** Ez a két szó tudvalevően azt jelenti magyarul, hogy: *arra a dallamra*. Szóval arra a dallamra is lehet énekelni, a melyik e célból megjelölve van. A „Székely-Udvarhely“ mult számában megjelent „Polgármesteri kortesnótá“-val kapcsolatosan előfordult az a furesa és szokatlan eset, hogy némelyek — tájékoztatanságukat elárulva — az „Ad notam“-nál felemlített zeneszerzőt, egyenesen polgármester-ellenesnek állították oda. Ezzel szemben — a gyengébbek kedvéért — kijelentjük, ami különben is önként érthető, hogy Kertész Albertné F. Lujza zeneszerzőnek előzetes tudomása egyáltalán nem volt arról, mikép a gonosz kortesvers faragója, épen az ő kedves, poetikus szerzeményének dallamát fogja megjelölni és ajánlani olyanul, amelynek dallamára a nótá énekelhető. Különbben itt-ott kicsinyeskedők bőven akadnak és a szunyogból is egész könnyűszerrel fabrikálnak — kövér elefántot. Ennyi az egész.

— **Tánciskolai vizsgabál.** Simkovits József okl. tanctanító e hó 9-én (szombaton), a Barkóczy Albert Koronkai-féle „Hungária“-szállójának termeiben tartja meg zárkörü tánciskolai vizsgabálját. A mulatság este fél nyolckor kezdődik. Belépési díj személyenként 1 K 60 f, családjegy 3 K, diákjegy 1 K. Nagy érdeklődés van az egyes csoporttáncok iránt. A magyar szótól lejtik: Birinyi Ilonka és Riemer Kamilla. A tót nemzeti táncot lejtik: Drok Miklós, Ferenczy Anna, Simó Zoltán és Geszti Nelli. Pillangó-tánc. Balett. Lejtik: Biró Ibolyka, Betegh Mariska, Benedek Róza, Benedek Berna, Jakab Idike, Jakab Margit, Jakab Irén, Deák Rózsika, Tassaly Ilus, Tassaly Erzsike, Simó Róza,

Szász Emma, Ferenczy Irmuska, Szávuj Regina. Varga Ilonka. La zingara. Cigánytánc. Lejtik: Geszti Zoltán és Paál Vilike.

— **Erdélyi városok a földgázért.** Amióta kiderült, hogy az erdélyi részek mily dus földgázforrásokat rejtjenek méhükben, az erdélyi városokat igen élénken foglalkoztatja a földgáz kihasználásának a kérdése. Tudjuk, hogy Marosvásárhely vállalkozó szellemű agilis polgármestere alapos ismeretek szerzése céljából a földgáz felhasználásának a tanulmányozására Amerikában is járt. Alig van erdélyi város, — nem számítva ide természetesen Székelyudvarhely várost — amelyet nem foglalkoztatott volna a földgáz bevezetésének a kérdése, mert jól tudják, hogy ennek helyes megoldása összefüggésben van a helyi ipar és pedig gyáripár fellendülésével s ezzel kapcsolatban a lakosság jólétének a kérdésével. Legutóbb Brassó, majd Nagyszeben városa tárgyalta a földgáz ügyét s megkereséssel fordult a városok kongresszusához, hogy a pénzügyminiszternél odahasson, miszerint azok a földgázforrások, a melyek a közelben fekvő városok által kihasználhatók, megfelelő bérösszeg ellenében ezeknek a városoknak engedtesse át és ne legyenek majd kénytelenek azt drága pénzén közvetítő vállalkozóktól vásárolni. Utóbb Segesvár városa is értesítette a kongresszust, hogy ő is csatlakozik Nagyszeben megkereséséhez. Székelyudvarhelyt pedig az ilyesmikről nem beszélnek. Itt első a fizetés-emeles... No meg az ezt fedező pótdó.

Irodalom.

Adó- és illetékügyi szemle.

E címen jelent meg egy új, igen magas színvonalu havi folyóirat rendkívül gazdag tartalmu első száma. A folyóirat tudományos rendszerességgel, de a gyakorlati követelményeknek mindenkor méltányolásával mindazon kérdéseket öleli fel, amelyek az egyenes, a fogyasztási adók, az illetékek, a jövedéki büntetőjog és a budgetjog keretében tartoznak.

A szemlét Benedek Sándor közigazgatási ítélelőbíró: Dr Fellner Frigyes egyetemi m. tanár és Dr Hegedüs Lóránt orsz. képviselő közreműködésével Dr Klug Emil bpesti ügyvéd szerkeszti. A szám első tanulmányát Dr Vlassics Gyula, a m. kir. közigazgatási bíróság elnöke írta. Szól az új adótörvénynek hatásáról a közigazgatási bíróság ügyforgalmára és egy gyökeres, vagy legalább részleges, de sürgős reformot kíván a vezetése alatt álló bíróság tehermentesítésére.

Mely alapossággal értekezik Benedek Sándor közigazgatási ítélelő a pénzügyi közigazgatási bíráskodás szervezetinek kérdéseiről. Dr Hantos Elemér az új szövetkezeti adózást tárgyalja, Dr Fraenkel Sándor az új tőkekamat- és jövedéki adó végrehajtási utasításáról és Dr Komin János az új társulati adó végrehajtási utasítását ismerteti kritikail méltatás kapcsán.

A fogyasztási adók rovatában Kiss Jenő ezen adók rendszeréről, Dr Petény Ármánd a söriparnak adótechnikai újításáról cikkezik. Az illetékügyi rovatban Főző Sándor illetékügyünk mai állapotáról és Dr Éber Antal a párcellázási illetékről ír. A jövedéki büntetőjogi rovatot Dr Balogh György büntetőtörvényszéki elnök vezeti be; az új jövedéki büntető eljárásnak reformját sürgetvén. A jelzett rovatok mindegyikében bőséges joggyakorlat foglaltatik.

A krónika és vegyes című rovatokban igen érdekes és nagyszámu gyakorlati közlemények és hasznos utbaigazítások foglaltatnak, az irodalom rovat pedig a vonatkozó elméleti és gyakorlati szakliteratúráról igen kimerítően emlékezik meg. A 96 oldalas füzet végén a pénzügyminiszteriumnak legújabb személyi és ügybeosztása található.

A szemle megrendelhető Budapest, V. Alkotmány-u. 19. sz. alatti kiadóhivatalában és e lap kiadóhivatalában is évi 24 K-ér

Ne feledje el, hogy

hirdetéseink gondos átolvasása önnek valószínűleg *hasznára lesz*. Aki nálunk hirdet, annak sikere van. A hirdetés szövegezésében szívesen segítünk. Hirdetőinknél történő be-
vásárlásainál és megrendeléseinknél a „SZÉKELY-UDVARHELY” c. ujságot felemlíteniszíveskedjék.

BOR!

Fernengel Gyula székelyudvarhelyi bornagykereskedőnél

a legjobb minőségben, nagy választékban és legelőnyösebb árak mellett nagyban és kicsinyben kapható

Bélyegzők és pecsétnyomók mindenféle kivitelben gyári áron pontosan, hibátlan szövegezéssel kaphatók „Székely-Udvarhely” kiadóhivatalában (Betegh Pál könyv- és papír kereskedésében) Székelyudvarhelyt. Vidéki megrendeléseket az ország bármely részébe gyorsan teljesít.

Czell Frigyes és Fiai

bortermelők és bornagykereskedők **Medgyes.**

Legjobb beszerzési forrás természetadta valódi erdélyi hegyi borokban. Hordókban és palackokban. Kitűnő sajáttermés és vörös borok.

Milliók

használat

Köhögés

rekedség, hurut és nyálkás-ság, göres és hőkhorut ellen

Kaiser-féle

mell-karamellakat

a „három fenyővel.”

6050 közjegyzőileg hitelesített bizonyítvány orvosok és magánorvosoktól a biztos eredményt igazolják.

Kiválóan kellemes ízű bonbon! Csomagokban 20 és 40 f-ért, dobozban 60 f-ért. Kapható gyógyszerárakban és drogériákban, valamint: **ZSETKEY JÁNOS** gyógyszerésznél Homoródszentmárton község.

Élelmiszerek eladására

ügyes és agilis **bizományost** keresünk a piacon és a környéken (különösen főzelek-felére) csekély óvadékkal, vagy egyéb biztosítékkal.

Ajánlatok: Makó postafiók 6 küldendők.

Eladó ház.

Székelyudvarhelyt, a Mikó-utcában 164 öles telken, teljesen új kő- és téglanyagból épült 3 szoba, konyha, kamra, pince, sütő-mosókonyha és kerttel, elutazás miatt azonnal eladó. Értekezni Orban Balázs utca 41. sz. alatt BORBÉLY JÓZSEF cipésznel.

Olcsó lett a hus

Székelyudvarhelyt **Balassy Ignác** mészárszékében, Petőfi-utca (az általi kő- és agyagipari szakiskola mellett). Naponta friss marhahus kilónként 1 K 44 f, borjúhús szintén 1 K 44 f, sertéshús 1 K 60 f. Ezen kívül friss kolbász és hideg felvágott is állandóan kapható.

Udvarhelyvármegye Nemes Családjai.

Szerkesztette: Pálmay József. Ára füzve 16 K. Mig a készlet tart kapható: Betegh Pál könyvkiadónál Székelyudvarhelyt. E díszesen kiállított, az egyes családok címerével illusztrált mű, igen becses család-történeti adatokat tartalmaz.

KAMATLÁB EMELÉS

Az Udvarhelymegyei Takarékpénztár R. T. székelyudvarhelyi fő- székelykeresztúri és klánci fiókinizet-nél, tekintettel az Osztrák-Magyar Bank leszámítolási kamatláb felemelésére és pénzpiac megdrágulására, folyó év november 1-től a további intézkedésig:

Betétek után az eddig számított kamatlábat 5 százalékról 5 1/2%-ra emelte fel adómentesen. (A betéti kamatlábat az intézet a sajátjából fizeti).

A váltók és jelzálogos kölcsönök után, 8% kamatláb fenntartásával, az eddig lejáratonként szedett 50 fillér leszámítolási díjat, évi 1%-ra emelte fel, de legkisebb díj 50 f számít.

A folyó számlák után pedig az eddig negyedévenként számított 1‰ jutalékot 3‰-re emelte fel.

Székelyudvarhely, 1912. október 30

Az Igazgatóság.



NIGRIN

a legjobb cipőkrém az egész világon

Az eddigi világhírű wiksnek vitriol nélküli gyártása is.

St. Fernolend Wien III. cs. és kir. udvari szállító.

80 éves gyári tennállás

SZÉKELY-UDVARHELY

tiszta 48 as függetlenségi lap, Udvarhely megye legelterjedtebb közlönye. Megjelenik hetenként 2-szer. Előfizetési ára félévre 5 K. Elterjedtségénél fogva hirdetésekre a legalkalmasabb.

Emle Adria Rákóczy Szt-István Szepesi len

legjobb magyar gyártmányú díszlelvélpapírok. Ezekon kívül közönséges és finom, színes és virágos lelvélpapírok és borítékok, levél-kártyák, vász-
Képes levelezőlapok 20-féle helybeli felvétel, levélpapírosok stb. Nagyválaszték tájképes virágos, genre művész- és alkalmi kártyákból és üdvözlő jegyekből.

NYOMTATVÁNYRAKTÁR

KÖNYVNYOMTATÓ- ÉS KÖNYVKÖTŐ-INTÉZET

BETEGH PÁL

KÖNYV-, ZENEMŰ- ÉS PAPIRKERESKEDÉS

Mindenféle színű, nagyságu, súlyú és minőségű irodai és író-

PAPIROSOK

vonalzott és sima lelvélpapírok, vonalzott és rovas papírok, rajzpapírok, írógéppapírok, csomagoló és selyempapírok, másolópapírok, itató-papírok, szűrő-papírok, torta- és befőző-papírok, könyvkötő-papírok és papírkülönlegességek. Kártyapapírok.

Lemez-papírok minden súlyban. hangjegypapírok. Sorvezetők.

Irkák, füzetek,

jegyzetkönyvek, hangjegyfüzetek, rajzfüzetek, vázlatkönyvek, diszminták, szépírási és rondírási minták. Olcsó legyező-falrajzek, klotetpapírok, szivarkabüvely, szivarka s névjegytárcák Dohány-ésszivartárcák bőrből és femből. Bőrtárcák, pénzes-erszények okmány és írománytáskák.

Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. (saját ház).

Ajánlja modern gépekkel szakszerűen berendezett villam-motoros

KÖNYVNYOMDÁJÁT

mindenféle könyvnyomdai munkák, u. m.: művek, füzetek, táblázatok, hatósági és üzleti nyomtatványok, meghívók, eljegyzési és esküvői kártyák, névjegyek, falragaszok, körlevelek, gyászjelentések stb. pontos és jutányos áron való elkészítésére. Ajánlja továbbá

könyvkötészetét

honnan izléses munkák a legrövidebb idő alatt olcsó áron kerülnek ki

Acélíró-tollak, rondtollak, üveg-tollak, tollszárazak, dísz-tollszárazak. Író-nok, fekete, színes és másoló-ironok, notes-ironok, csavarironok (crayonok), zsebironok, csavarironbetétek, ironvédők, iron-hegyezők. Kréták, iskolai, kávéházi és fajelző kréták, színes kréták. Tinták, legjobb irodai és másoló tinták, színes, vegy- és ruhajelző-tinták, bélyegzőfesték, tus, mézsa, foltlító, titbronz.

HEGEDŰ, hegedűvonó, hurok, hegedű-iskola, hegedű-alkatrészek. Gramophon és fonográfok, lemezek és hengerek. Hangoló-sipok és orinák. Monogrammok fehérnemű és lelvélpapírjelzésre. Kézi nyomda. — Különféle bélyegzők, pecsétnyomók, pecsétjegyek, pecsétviasz, festékpárnák, ostyák. Ajtó-táblák és névfeliratok öntött femből, erdészkalapácsok, gyári áron.

A hazai és külföldi jeles írók művei, ifjúsági iratok és képeskönyvek folyton vannak készletben. Teljes **Magyar Könyvtár**. A székelyudvarhelyi **középiskolákban** és a városi és megyei **elemi népiskolákban** használatban levő **összes tankönyvek** rak-tára. Szótárak, térképek, naptárak, imakönyvek, albumok, emlékkönyvek, üzleti beíró könyvek főkönyvek, pénztárkönyvek, naplók, jegyzőkönyvek, másoló-könyvek, bevásárló könyvek zsebkönyvek (notesek), pénztár-tömbök (Block), bárca és szelvénykönyvek.

Körzők,

vonalzók, háromszögek, szög-mérő, rajzdeszkák tolltokok, itató-deszkák, olaj-s zfesték minden színben. Ecsetek. Irodai és zsebtintatartók, dísz-tintatartók, toll-állványok, szivacs-csésze, író-mappák. Legjobb dörzsmézgák, gummiszalagok. — Rajzszögek, szöveg-szögek, képesek stb.